

Vážená paní předsedkyně, vážené dámy a pánové,

dovolte mi při příležitosti 5. výročí založení Nemofora krátké zamyšlení nad tím, jak se z mého pohledu v posledních letech změnilo prostředí pro využívání informací o nemovitostech a území i o tom, co je třeba udělat, abychom dosáhli skutečných efektů ze změn, které již byly prosazeny.

Ve druhé polovině 90. let jsme často na Českém úřadě zeměměřickém a katastrálním diskutovali se zahraničními experty o otázkách meziresortní komunikace ve věcech týkajících se nemovitostí a území. Není divu, že toto téma bylo považováno za velmi důležité, když například směrnice pro pozemkovou správu vydané v roce 1996 OSN, Ekonomickou komisí pro Evropu doporučují usilovat o získání alespoň 20 % HDP jako přínosu z využívání pozemků a staveb. V České republice jako by toto nebylo tématem hodným seriózní diskuse jak politické, tak odborné, nikdo se necítil být tím, kdo by se měl chopit iniciativy a pokusit se určitou koordinaci aktivit různých subjektů. Po dlouhých diskusích jsme se proto odhodlali přispět alespoň k založení určitého diskusního fóra, přestože prvotní představy o „Land Policy Forum“ byly poněkud širší. Právě proto, že jsme tento krok iniciovali, snažili jsme se nehrát v Nemoforu výraznou roli, abychom další vývoj příliš neovlivnili a všem účastníkům smlouvy o Nemoforu byl poskytnut dostatek svobody a prostoru. 5 let existence Nemofora, tak jak jsem mohl jeho aktivity sledovat nejprve jako místopředseda Nemofora a poslední 2 roky zvenčí, ukazuje, že období přehnané soustředěnosti na ČÚZK, katastr, jeho digitalizaci, poskytování dat jsme překonali. Část členů Nemoforum zpočátku chápala jako určitou cestu k prosazení svých zájmů v oblasti katastru a zeměměřických činností ve státním zájmu. Někteří byly v prosazování těchto zájmů úspěšnější, jiní méně. Velmi potěšující je však fakt, že od samého začátku v Nemoforu nepřehlédnutelně vystupovali členové, kteří pochopili smysl Nemofora širěji a můj osobní dojem je, že tento trend za 5 let posílil. Program dnešní konference to potvrzuje. Snad je to příslibem do budoucna, ve které může být Nemoforum méně o resortu ČÚZK a více o práci těch, kdo mohou zúročit existující informace o nemovitostech a území získávané od katastrálních úřadů, Zeměměřického úřadu i z jiných informačních zdrojů při efektivní správě území.

V České republice bylo v posledních letech investováno poměrně hodně peněz do informačních a komunikačních technologií. Oficiální statistiky uvádějí čísla o objemu trhu informačních a komunikačních technologií. Známe počet prodávaných PC, počet uživatelů internetu, objem peněz, které se na trhu ICT točí i jejich poměr k HDP. Je však poměrně obtížné v těchto údajích najít něco více o datech, která jsou většinou tím nejdůležitějším předpokladem efektivního fungování informačních systémů. V oblasti veřejné správy to platí dvojnásobně, neboť veřejná správa často vede různé velmi rozsáhlé evidence, které obsahují data o území, osobách, majetku atd. Na příkladu katastru nemovitostí ČR mohu snadno ilustrovat, že náklady na pořízení digitální formy údajů se počítají v násobcích nákladů na HW a SW takových informačních systémů. Takový příklad ale není ničím jiným, než potvrzením toho, co se píše v základních učebnicích o informačních systémech. Slyšel jsem názor, že právě zde je třeba hledat příčinu rozporu mezi vysokými výdaji na ICT v Česku a poměrně malým efektem z využití těchto technologií. Máme a snad i ovládáme technologii, ale nemáme prý úplná, přesná, kvalitní, všechna, ... data, bez kterých se nemůže patřičný efekt dostavit. Takové tvrzení je jistě alespoň zčásti pravdivé, data, která máme k dispozici nebudou nikdy v ideálním stavu. Slyšel jsem také názor, že data máme, ale podmínky, za kterých jsou poskytována, brání jejich plnému využívání tam, kde je třeba je využívat. Nemělo by smyslu pokoušet se

rekapitulovat všechny názory na to, co může být příčinou malé efektivity při využívání ICT v ČR. Zakopaný pes je zřejmě v efektivitě našeho konání obecně. Efektivnost bývá v učebnicích nejčastěji popsána jako poměr mezi přínosem a náklady potřebnými k jeho dosažení. Je celkem zřejmé, že často vynakládáme energii, úsilí, prostředky na něco, co z hlediska celkového cíle našeho snažení nemá takový význam v porovnání s tím, kolik sil a prostředků nás to stojí. Nedávno jsem četl o jakémsi porovnání daňové správy v různých zemích, které ústilo v konstatování, že česká daňová správa je neefektivní, když z vybraných peněz spotřebovává 2,8 %. Domnívám se, že takové porovnání by nedopadlo dobře ani pro jiné oblasti veřejné správy, které mají většinou určitou výhodu, neboť není tak snadné najít vhodná kritéria pro porovnání s jinými zeměmi. Jistě by bylo možné kvantifikovat finanční náročnost jednotlivých činností, pak by mělo následovat porovnání s dosahovanými efekty a rozhodnutí o tom, jestli musí být ty nejméně efektivní dále vykonávány nebo o tom, jak jejich efektivnost zvýšit. To bývá ve veřejné správě kamenem úrazu, buď se o to strhne až nesmyslně vášnivý spor (např. změny v dani z nemovitostí), nebo to bez zájmu zapadne, neboť chybí vůle, zájem se tím vůbec zabývat.

Vraťme se ale k informacím o nemovitostech a o území. Na efektivnost informační politiky v oblasti nemovitostí a území se lze dívat z různých hledisek. Nedostatek dat do informačních systémů o území v ČR jistě není kritický. Z celého území je k dispozici topologicko vektorový model území s podrobností mapy 1 : 10 000, digitální ortofoto s velikostí pixelu 0,5 m (střední chyba cca 1,5 m) a s periodou aktualizace 3 roky, celá kolekce map středních a malých měřítek, vojenský digitální model území. Určité části území jsou pokryty mnoha dalšími produkty různé podrobnosti a kvality od různých pořizovatelů. Katastrální data jsou v popisné části digitalizována již řadu let a úroveň informačního systému, jehož jsou součástí, snese bez problémů srovnání s evropskou špičkou. Vektorová data katastrální mapy máme zatím jen na menší části území (30 %). Pro mnoho uživatelů je ale poskytována rastrová forma současných i historických katastrálních map, které mohou tento deficit částečně nahradit.

Podmínky, za kterých se tato data poskytují prošly docela bouřlivým vývojem. Před téměř 5 lety na jednom jednání Nemofora zaznělo přirovnání, že tyto informace se pohybují jako v medu, že to jde velmi těžkopádně. Takové stesky zněly především z veřejné správy, soukromý sektor sice některá pravidla kritizoval, ale nepovažoval je za nepřekonatelná. Od té doby se mnohé změnilo. Data katastru jsou dnes veřejné správě dostupná bezplatně v plném rozsahu včetně dálkového přístupu k aktuálním údajům, k bezplatnému zpřístupnění ZABAGED celé veřejné správě dojde od 1.1.2005, když již před 2 lety byla její úhrada např. pro krajské úřady snížena na minimum, ortofota sice úplně zadarmo nejsou, ale jsou za 5 % jejich pořizovacích nákladů. Všichni mají k dispozici velmi svižnou internetovskou aplikaci umožňující prohlížet 1 den staré popisné údaje katastru o jednotlivých pozemcích, budovách a bytech a nahlížet i do průběhu správních řízení vedených katastrálními úřady. Taktéž geodetické údaje a souřadnice bodů bodových polí lze bezplatně prohlížet na internetu.

Zdálo by se, že těžkopádnost onoho „medového prostředí“ je pryč a téměř nic už nebrání efektivnímu využití informací o území a nemovitostech. Jaký to má efekt pro klienty veřejné správy třeba ve vazbě na potřebu výpisů z katastru nemovitostí? To lze ukázat na statistice o poskytování údajů z katastru. Na přepážkách KÚ bylo v roce 2001 vyřízeno 1, 292 tis. požadavků na výstupy, dálkový přístup byl zcela zanedbatelný. V roce 2002 to bylo 1, 518 tis. požadavků na výstupy (nárůst o 17 %) a cca 180 tis. stran výstupů z DP, v roce 2003 to bylo 1, 569 tis. a k tomu 450

tis. stran výstupů z DP (celkový nárůst o 13 %), v roce 2004 to podle výsledků za 10 měsíců bude 1, 700 tis. na přepážkách a nějakých 600 tis. stran z DP (meziroční nárůst zhruba o dalších 13 %) a navíc statisíce stran bezplatných výstupů z DP poskytovaných obcím a krajům, tedy tam, kde se dnes odehrává nejvíce rozhodovacích procesů o území. Z těchto čísel je zcela zřejmé, že ani úplné bezplatné zpřístupnění údajů katastru veřejné správě nemá prakticky žádný vliv na snižování zátěže klientů veřejné správy. Přestože úřad, instituce (služebny správců inženýrských sítí) kam občan přichází má nebo může mít k dispozici elektronicky a bezplatně potřebnou informaci, přesto požaduje papír s kulatým razítkem katastrálního úřadu na kterém je napsáno totéž, co může zjistit na dálku z CDB KN přes internet.

Na příkladu poskytování údajů z katastru nemovitostí jsem se pokusil ukázat, že prosté odstranění překážek v pohybu údajů o nemovitostech samo o sobě žádný efekt pro občana jako konzumenta služeb veřejné správy nepřináší, když i přes vynaložení nákladů v řádu desítek mil. Kč není zbaven povinnosti přinést úředníkovi papírový výpis. Pro členy Nemofoara je otevřen skutečně velký prostor pro ovlivňování každodenní praxe při využívání informací o nemovitostech a území tak, aby přinášela efekty jak v úspoře času občanů ČR, tak při výkonu veřejné správy zejména obecními a krajskými úřady a v neposlední řadě i v soukromém sektoru při aktivitách týkajících se nemovitostí a území. Nemoforum by mohlo například podporovat přenos poznatků o nejlepší praxi mezi jednotlivými institucemi veřejné správy a částí soukromého sektoru (správci sítí).

Nemoforum v uplynulých 5 letech nepochybně přispělo ke změně podmínek pro pohyb informací o nemovitostech a území. Tento proces dospěl do fáze, kdy je třeba odpovídat na otázku, jaký efekt přinášejí vynaložené finanční prostředky. Na tuto otázku nelze podle mého názoru odpovědět jinak než změnami procesů, ve kterých se informace o nemovitostech a území uplatňují, změnami, které zvýší efektivitu těchto procesů a sníží zátěž účastníků. Chci věřit, že v následujících 5 letech přestanou ze stavebních úřadů posílat své klienty na katastr a správnost údajů si prověří dálkovým přístupem, úředníkům na obcích poslouží při hlášení pobytu nahlížení do katastru přes internet a nebudou požadovat výpisy z katastru nemovitostí, na úřadovně energetiky či plynáren již nikdo nebude žádat výpis z katastru, ale pracovníci se podívají na internetu, standardem bankovních služeb při poskytování hypoték se stane využívání dálkového přístupu do katastru. Na katastrálních úřadech to velmi rychle poznáme. Děláme si občas jednoduché průzkumy mezi lidmi čekajícími na poskytnutí informací. Jejich výsledky jasně ukazují, že nejvíce lidí přichází na katastrální úřady právě proto, že je tam posílají z jiných úřadů, od správců inženýrských sítí nebo z bank a dalších finančních institucí.

Podaří-li se tohoto cíle dosáhnout, pak bude možné třeba na konferenci k 10. výročí založení Nemofoara konstatovat, že výdaje státu na zjednodušení poskytování informací o nemovitostech přinesly skutečný efekt. Ten hůře měřitelný ve spokojenosti obyvatel této země s její veřejnou správou, ale i ten zřetelně ekonomický ve vytvořeném bohatství ze smysluplnějších aktivit než je běhání od jedné úřední přepážky k druhé. Přeji Nemoforu, aby v této aktivitě bylo stejně úspěšné jako v ovlivnění podmínek pro poskytování informací.